

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ

ΚΑΙ ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

Τό Βέλγιον ή μικρή αοτή σέ έκτασι άλλα πιό πυκνοκατοικημένη χώρα από όλες τις άλλες Ευρωπαϊκές ήταν και ένε με διάληθη κοίτις πολιτισμού σέ όλες του τις έκδηλώσεις. Ή γεωγραφική της θέσις μεταξυ των τριών μεγάλων έθνότητων Γαλλίας, Γερμανίας και Άγγλίας συντέλεσε έν μέρει κι' αοτή ώστε χάρις στη βραστηριότητα του πληθυσμού του νά αναπτυχθεί γοργά και νά φθάσει σέ ένα επίπεδο κοινωνικής και πνευματικής ζωικότητας, έφάμιλλον με των γειτόνων της ένω ώριωμένα άλλα φυλετικά γνωρίσματα των δύο κυριαρχουσών έθνότητων της της Φλαμανδικής και της Βαλλονικής όπως τό πνευμα συγκροτήσεως θετικης έρεύντης και άληθινης αγάπης προς τό ώραϊον με την πάντοτε συστηματική τους καλλιέργειαν έδωσαν τέτοιους καρπούς ώστε τό Βέλγιον νά στέκεται περήφανα στήν πρώτη γραμμή ως τόπος με άξιοσέβαστη από γενεών ήδη παράδοσι σέ όλους τους τομείς της έπιστήμης και της τέχνης ένψ έξ άλλου ή άνθόσια πάντοτε βιομηχανία του του έχει έξασφαλισει μιαν οικονομικήν εκέξιαν πού του επιτρέπει νά μη φειδεται καμιάς δαπάνης γιά την άντιμετώπισι ολασθήσεως θυσίας πού χρειάζεται γιά την τόνωσι και τόν έξοπλισμό σέ έμφυχο ή ψυχχο υλικό όλων εκείνων των ίδρυμάτων από τά όποια βηγικήν άληθινες έπιστημονικές, καλλιτεχνικές άκόμη και στρατιωτικές κορυφές

Όσον άφορά τόν τομέα της μουσικής πού θά μας άπασχολήσθι κυρίως αοτό με τό σημείωμα δέν είναι άνάγκη νά τονίσουμε πόσο βαθείσι είναι οι ρίζες πού όφειταν γιά την κατοπινη εξέλιξι της νεότερης τέχνης δημιουργοί σάν τόν Ντυφαί, τόν Όκεγκεμ και τόν Όμπρεχτ με συνεχιστή έναν Ζοσκέν έν Πρέ πού τό έργο του κυριαρχεί κατά τό 15ον αιώνα και πλασιώνει την δηλ δημιουργία των Φλαμανδών αοτών διδασκάλων. Τό έργο του άποτελεί ένα ρωτεινό σταθμό στη διαμόρφωσι της πού άρχίζει από τότε πού ή πολυφωνία άνοιξε τους καινούργιους της δρόμους και έσημείωσε μιαν άληθινή άκμη στή χώρα της Φλάνδρας πού περιλάμβανε μέρος της Βορείου Γαλλίας, τη Φλάνδρα την Όλλανδία και άργότερα τό Λουξεμβούργο, μιá όλοκληρη περιοχή πού σέ όλους τους κλάδους της τέχνης έβλε με γεννιόνται άριστουργήματα. Ή γενειάσις του Βελγίου με ένα σημαντικό τομέα της Βορείου Γαλλίας συντέλεσε ώστε πολλοί άληθινοί καλλιτέχνη πού γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σ'αυτό τόν τόπο νά βροθν τόν επαγγελματικό τους δρόμο μέσα στη Γαλλία και οι πιό έξήχοντες νά σταδιοδρομήσουν και σ'αυτό τό Παρίσι. Ή έπικοινωνία με τό Γαλλικό περιβάλλον δημιουργούσε άλλως τε δεσμούς και σφρηλατούσε μιá συναγωγία γεμάτη από άληθινή άμοφτερωθεν κατανόπη. Πρέπει δέ νά τονίσουμε ιδιαίτερα ότι στή μεγάλη πόλι των φώτων στό Παρίσι με τό ευρύτερο πλαίσιο της άργότερα πολλοί έξέχοντες Βέλγοι καλλιτέχνη όλων των κλάδων και ειδικοτήτων έσημείωσαν μιá φωτεινή σταδιοδρομία. Ένας απ' αοτούς ήταν και ό μεγάλος Σαζάρ Φράνκ πού γεννήθηκε στή Λιέγη, Έγχε κι' αοτούς την άληθινή άνωτερότητα του σεμνού καλλιτέχνη πού καθρεφτίζει τά χαρακτηριστικά της ψυχοσυνθέσεως του Βελγικού λαού. Μα και ό Ίβιοσ ό Μπετόβεν κατήγετο

από Φλαμανδική οικογένεια της Άμβέρσας και πολλά τέτοια φυλετικά γνωρίσματα αναγνωρίζουμε στόν τίτάνο αοτόν, ιστορικό παράδειγμα άνθρώπου πού εύρισκε την πιό βαθεία σέ ένα ίκανοποίησι και άληθινή εύτυχία όταν άποσυμμενω πιό από τόν κόσμο έφθανε τόσο συχνά στό σημείο νά διαπιστώνη ό Ίβιοσ, με πράγματι συνειδητά, πόσο άφθασθη ήτον ή άνωτερότητα της δημιουργίας του.

Όστερα από μιá τέτοια από αιώνων παράδοσι ή Βελγική επικράτεια πού διαμορφώθηκε σέ άνεξάρτητο κράτος την Ίβια έποχή με την πατρίδα μας, περί τά 1830, έξελίχθηκε σέ ένα άληθινό κέντρο της διανοσείσεως και της τέχνης μιá άληθινή έστία των φώτων άμύλλωμένη με τις πιό μεγάλες των γειτονικών του έθνότητων. Βρυξέλλαι, Λιέγη, Άμβέρσα και Γάνδη πλησιέστατα ή μιá της άλλης ελίσφεραν στήν έθνικά πνευματική δημιουργία όλο και πιό άξιοσημείωτους καρπούς. Τό Κοσσεβουσαρ των Βρυξελλών είχε ήδη ίδρυσθη τό 1833 με διευθυντή τόν Φετις και μετά τόν θάνατό του, τό 1871, τόν Γκεβάρτ από των ήμερών του όποιου άπέκτησε τό διενές του κόςος με συναργάτας παγκοσμίου φήμης. Οι Βρυξέλλαι είχαν γίνει ένα τέτοιο μουσικό κέντρον ώστε νά θεωρείται ως άπαραίτητο νά πάρουσι και εκεί τό βάπτισμα των όσοι φιλοδοξούσαν νά έξασφαλισουν μιαν άληθινή αναγνωρίσι σού παγκόσιο μουσικό κριτήριον: είναι δέ άξιοσημείωτον ότι ό Γάλλος Μασσαρν πού προσέφερε τόσο αξιόλογη συμβολή στή μελοδραματική δημιουργία κατά τά τέλη του περασμένου αιώνος προτιμούσε νά δίνει τις πρώτες εκτέλεσεις έργων του όπως ή Μανόν, ό Βέρθερος, ή Θωας κ. ό. στό θέατρον της «Μοναίσι των Βρυξελλών πριν άνεβασθοθν στό Παρίσι.

Σέ έποχή πού στόν τόπο μας ή μουσική μόρφωσις βρισκόταν στή πρώτη της βήματα, πού δέν είχαν άκόμα διακρίθη όπως σήμερα τόσοι Έλληνες καλλιτέχνη πού νά έξασφαλίζουν μιαν άληθινή έπάφκεια σέ όλους τους κλάδους της μουσικής εκπαίδευσως, σέ έποχή πού δέν είχαν άκόμη ίδρυσθη και τά δύο μουσικά ίδρύματα του Έλληνικού και του Έθνικού Όβσειου, έπρεπε αναγκασίως νά τα θεθοθν άληθινά θεμελία ύγιους μουσικής μόρφωσεως νά μετακληθοθν και έννοι καλλιτέχνη πού γιά κάμποσον καιρό νά προσφέρουν τη συμβολή τους και στό δύσκολο έργο μιás ευρύτερης διαδόσεως του μουσικού αίσθηματος, πλάι σού καθαρώς εκπαιδευτικό έργο πού είχαν αναλάβει με άληθινή άφοσίωσι μαζί μ' αοτούς και οι λίγοι τότε πανάξιοι βικολ μας.

Έγχε ήδη επανειλημμένως τονισθει πιός ό άφειλόμονος φόρος τιμής στήν Λίνα φόν Λόττερ πού άληθινή καλλιτέχνης και καθηγήτρια περιουσις Ίδρυσε τό 1899 με μεγάλες της θυσίες τό όμώνυμο Όβσειον πού άνέπτυξε μιá αξιολογώτατη εκπαιδευτική και μορφωτική δράσι εκ παραλήλου με τό Όβσειον Αθηνών. Ή Κα Λόττερ με την συναργασία δύο εκλεκτόν καθηγητών των Κων Μπέμπερ και Σαίφερ βιολινοούρουσες ένα σοβαρό και άξιοσέβαστο μουσικό φυτόριο όπου εκτόσ άπό την αξιόλογη κλασική όργανική και θεωρητική διδασκαλία έβίδονταν και μορφωτικά βιαλέγεις και

είχαν συχνά εκτελεσθεί υπό την διεύθυνση του Μπέμμερ και άποσπάσματα από μεγάλα δράματα. Το έργο της συνηγότρια από το 1919 από το τότε Ιδρυθέν 'Ελληνικών 'Ωδείου υπό την καλλιτεχνική ηγεσία του Μανώλη Καλομοίρη με συνεργάτες επιλέκτους 'Ελληνες καλλιτέχνες και με διοικητικούς διευθυντήν τόν Εκτοτε τοιοῦτον Πέτρον Κοτσιρηδῆν. Ἡ Ἴδρυσις τοῦ ἔθωου νέαν ὄθησιν γιά τήν ἐπιβολή τῆς 'Ελληνικῆς σχολῆς καί στόν ἐκπαιδευτικόν μέρος καί στήν δημιουργία 'Ελληνικῶν συνθέσεων.

"Ὅσον ἀφορᾷ τήν κλασικήν μουσικήν μέρωσιν τῆς τότε ἐποχῆς ὀφείλομεν νά σημειώσωμεν διέ ἐκτός ἀπό τήν Ἄντνερ καί τοῦς συνεργάτας τῆς γνωστῆς εἶναι ἡ πολυτιμή συμβολή καί ἄλλου διαπρεπούς Γερμανοῦ καλλιτέχνη τοῦ πιάνου τοῦ ἀείμνηστου Βασενχόβεν ποῦ ἐπί χρόνια ἐμόρφωσε στό 'Ωδεῖον Ἀθηνῶν ἀντάξιός τοῦ μαθητάς ποῦ καί σήμερα συνεχίζουσιν καί σά τρία μᾶς 'Ωδεῖα τοῦ ἔργου τῆς ἀληθινῆς σχολῆς τοῦ τέχνης. Ἄλλος ἐξαιρετικός καλλιτέχνης καί καθηγητής τοῦ πιάνου ὁ Πολωνός Φρήμαν ἐπί χρόνια μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ εἶχε προσφέρει τά φάτια τῆς σχολῆς τοῦ στό 'Ελληνικόν 'Ωδεῖον ὅς πλείσθα μαθητῶν ποῦ τὸν θυμοῦνται μέ εὐγνωμοσύνη καί στοργή.

'Ἄλλά τό Βέλγιον εἶναι ἐκείνο ποῦ περισσότερο συνεισέφερε στήν ἀληθινή ἀνάπτυξι τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου καί τήν ἐρότερη διάδοσι τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος στόν τόπο μας. Καί πρότος στή Βελγική σχολή ὀφείλεται ὀλοκληρωτικῶς ἡ τόσο γοργή ἀνάπτυξις τῆς τέχνης τοῦ βιολιού ποῦ ἀπέτέλεσε τή βάση τῆς δημιουργίας τῶν κυριωτέρων στελεχῶν τῶν ἐγγύρων τῆς συμφωνικῆς μας ὀρχήστρας. Πρώτος ὁ Φράνς Σουαζό ἐργάτης ἐντατικά καί ἐμόρφωσε μαθητάς σάν τόν Γ. Χωραφᾶ καί τόν Β. Κόντη ποῦ ὁς καθηγητή τοῦ 'Ωδείου Ἀθηνῶν ὁ πρώτος καί τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ωδείου Βέλου ὁ δεύτερος συνέχισαν μέ ἐνθουσιασμό καί μέ τήν πύ ἀπανητή ἰδεολογία τοῦ ἔργου του.

"Ἐρχονται ἀμέσως κατόπι δυν ἀειοβασταες καί τιμημέναι φυσιογνωμίαι ποῦ ἐπί μιᾷ ὀλόκληρῃ πεντηκονταεστῇ ἔδωσαν καί βίουν τόν καλύτερο αὐτοῦ τους ὄχι μόνον γιά τήν δημιουργία μιᾶς ἀληθινῆς σχολῆς βιολιού ἀλλά καί γιά τήν συστηματικῆ καλλιέργεια τῆς μουσικῆς δωατοῦ. Ὁ Ι. Μπουστίντου στό 'Ωδεῖον Ἀθηνῶν καί ὁ Τόνυ Σοῦλτες στό 'Ελληνικόν 'Ωδεῖον. Ὁ πρώτος ὄλα αὐτά τά χρόνια ἔζησεν πρεπεῖ τήν τέχνην ὄς διευθυντής ὀρχήστρας μέ ἀληθινά καρποφόρο καί σ'αὐτόν τὸν τομέα διδασκαλῆς, ἐνῶ ὁ δεύτερος ὠργάνωσε καί ὀργανώσεν διάφορα ἀνοάμυλ μέ ἔγχωρα ποῦ τά διακρίνει πάντα μέ εὐσυνειδητή μουσικότης. Λίγο ἀργότερα ὁ Γ. Λυκοῦδης ἐπί χρόνια ἐξάρχων βιολιστής τῆς 'Εθνικῆς Συμφωνικῆς ὀρχήστρας τοῦ Βελγίου καί διακεκριμένος καλλιτέχνης τοῦ βιολιού, ποῦ εἶχε Ἴδρυσις ἐκεῖ καί τό ὄνομαστό Βελγικό κουαρτέτο μέ πιάνο καί μ'αὐτό εἶχε μεγάλας ἐπιτυχίας παντοῦ ἤλθε νά προσφέρει στήν πατρίδα του μιᾷ σημαντικῆ συμβολῇ τόσο ὄς καθηγητής τοῦ βιολιού ὄσοκαί ὄς μαέστρος τῆς Κρατικῆς μας καί ὄς διευθυντής τῆς μουσικῆς τοῦ 'Εθνικοῦ μας θεάτρου. Μιά ὀκόμη ἐκλεκτή καλλιτέχνης τοῦ βιολιού ἡ Κα Νέλλη Εῶελπίδη διπλωματοῦχος τοῦ 'Ωδείου τῶν Βρυξελλῶν προσέφερε πάντα μέ ἐνθουσιασμό τήν συμβολή τῆς στό στάδιον τῆς νεώτερης μουσικῆς.

"Ὀφείλομε νά προσθέσωμε διέ καί τό Κρατικόν 'Ωδεῖον Θεσσαλονικῆς ἔχει πολλούς τίτλους εὐγνωμοσύνης καί τιμῆς πρός τό Κονσερβατοῦρά τῶν Βρυξελλῶν

γιάτῳ ὄς βασικά στελέχη ἀπό τῆς Ἴδρυσεως τοῦ εἶχε, πλην τοῦ ὑποφαινόμενου ὄς διευθυντοῦ του καί καθηγητοῦ τοῦ βιολιού, τῆς μουσικῆς δωατοῦ καί τῆς ὀρχήστρας, τὸν ἀείμνηστο Βέλγο καθηγητή τοῦ πιάνου Τέο Κῶφμαν ποῦ μαζῳ μέ τὸν Λώρη Μαργαρίτη ἐθεμελίωσε τήν σχολή τοῦ πιάνου τῶν Ἰδρυμάτων, ὄς καί τὸν διακεκριμένον καθηγητή τῶν θεωρητικῶν Γ. Βακαλόπουλο μαθητή τοῦ ἰατί τῆς Βελγικῆς 'Ακαδημίας, ποῦ ἐμόρφωσε πλείσθα μαθητῶν τῶν θεωρητικῶν μεταξύ τῶν ὄποιων καί πολλοῦς τῶν κρατιστῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατιωτικῶν μουσικῶν μας καί ἐν συνεργασίᾳ μέ τὸν καθηγητῆ Β. Θεοφάνους ἔδωκε μιᾷ ἀξιόλογῃ ἀνάπτυξι στίς σπουδές τῶν θεωρητικῶν τῶν 'Ωδείου Θεσσαλονικῆς.

Μέσα σ' αὐτῇ τῇ διεζωδικῇ ἐξιστόρησι τοῦ ἔργου τῶσαν καλλιτέχνη τῆς Βελγικῆς σχολῆς στόν τόπο μας —μεταξύ τῶν ὄποιων πρέπει νά ἀναφέρωμε καί τήν μέ τόσο ζήλο καί ἀφοσίωσι ἐπί πολλὰ χρόνια ἐργασθεῖσα ὄς καί καθηγήτριασ καί ὄς καλλιτέχνη τῆς ἄρπας Καν Βασενχόβεν— καθηκὼν μας εἶναι νά ἀπονεύσωμε τὸν ὀφειλομένον φόρο τιμῆς σὲ μιᾷ ἀξιόσεβαστῇ καί ἐξέχουσα φυσιογνωμία Βέλγου καλλιτέχνη τῶν Ἀρμάνδου Μαροκί ποῦ σήμερα σάτ 78 τοῦ χρόνια ἰδιοῦτεῖ στή γενετήρα τοῦ τῆν Λιέγη ὄπου περιβάλλεται μέ ὄλη τήν ἀγάπη καί τὸν θαυμασμό τῶν συμπολιτῶν του γιά τήν ἀγνή του πάντα ἐξυπρήτησι τῆς τέχνης ὄς συνθέτης, ὄς καθηγητοῦ καί ὄς μαέστρον.

"Ὅλοι θυμοῦνται τό τί π' ὀσέφερε ἐπί πολλὰ χρόνια γιά νά μορφώσῃ καί νά δώσῃ στήν συμφωνικῆ μας ὀρχήστρα τῶν Ἀθηνῶν τήν πνοή καί τήν αὐτοπεποιθήσῃ νά ἀξιοποιήσῃ ὄλας τῆς τεχνικῆς καί μουσικῆς ἱκανότητες τῶν καλλιτεχνῶν ποῦ ἀπέτελεσαν καί ἀποτελοῦν τά κύρια στελέχη τῆς σημερινῆς Κρατικῆς μας ὀρχήστρας καί νά γίνῃ ἐτοι ἐνας ἀληθινός πρόδρομος καί ἐμφυχωτής τῆς στό μεγάλο καλλιτεχνικό καί ἔθνικο τῆς προορισμό. Ποῖος δὲν θυμάται τί ἐπέτελεσι ἔδωκε ἐκείνα τά χρόνια μέ τό νεοφώτιστο τῆς συγκροτήσῃ αὐτῇ, ἔργων σάν τῆ Φανταστικῆ Συμφωνία τοῦ Μπερλιόζ, γιά νά μὴ μιλησῶμε γιά τά τόσα ὄλλα κλασικά Συμφωνικά ἀριστοτεχνήματα καί νά μῆσῃ γιά πρώτη φορά τό Ἀθηναϊκόν κοινόν στίς καλλονές τους. Μήπως ὄμως δὲν τοῦ ἀξίζει καί ἰδιαίτερος φόρος τιμῆς γιάτῳ ὑπῆρξε ὄς καθηγητής σά ἀνώτερα θεωρητικά μουσικῶν μας προσωπικότητων σάν τὸ Φιλ. Οικονομίδη, τόν Γ. Σκλάβο κ. ἄ. καί διέ ὑπῆρξε ἐν πολλοῖς ὄς δημιουργός καί τοῦ Δημ. Μητροπούλου ποῦ νεαρός τότε πιανίστας καί συνθέτης ἐπί χρόνια παίζων τό μέρος τοῦ τυμπάνου στίς ὀρχήστρα ὑπὸ τὸν Μαροκί ἐμῆσθηκε ἀληθινά στίς καλλονές τῆς Συμφωνίας, μῆκιε μέ πεποιθῆσι στό ὄρομο τοῦ μαέστρου καί ἐθῶσε στή σημερινῇ τῶν ἀνωπρότητα καί διεσθῆ ἀναγνώρισῃ.

"Ὅλοι ὄσοι βλέπωμε μέ τήν βαθύτερη ψυχική μας ἱκανοποίησι τῆν ἀνάπτυξι ποῦ πῆρε σῆμασά τό μουσικό αἰσθήμα στόν τόπο μας πρέπει νά μὴ λησμονώμε τὸ τί ὀφείλομε στό Βέλγιον ποῦ ὄσα ὄλα μᾶς προσέφερε πολλά καί διέ ὄς ἐποχῇ ποῦ δὲν εἶχαμε ὀκόμη τῆς δικῆς μας μουσικῆς προσωπικότητες ποῦ μᾶς ἐγγυώταν τόσο εὐόλονον τό μουσικόν μέλλον τῶν τόπου μας καί διέ ἀπὸ τότε ποῦ γάρῃ στόν Βάρβοηλη, Καλομοίρη, τὸ Σκλάβο τὸν Εῶσγγελάτο καί τοῦς νεώτερος συνθέτες μας ἡ μὲν 'Ελληνικῆ μουσικῆ δημιουργία πῆρνε τῆν προχῶμασά θέσι ποῦ ὀρυμῆς νά τῆς δώσωμε στήν ὄλη μουσικῆ μας κίνησι, τό δέ ἐκπαιδευτικόν ἔργον τῶν 'Ωδείων μας καί ἡ ὄλη μουσικῆ μας ζωή χάρις εἰς τοῦς διακεκριμένους μαέστρους, καθηγητάς καί καλλιτέχνας ποῦ εἶχαμε σήμερα ἔχουσιν ἐξασφαλισμένη τήν πύ ἱκανοποιητικῆν ἐξέλιξιν τῶν.